Dilqəm Əhməd

Atatürkün hüzurunda "Arşın mal alan"

Üzeyir Hacıbəylinin doğumunun 135-ci ildönümünə ithaf

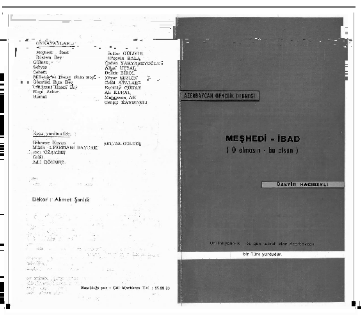

[illegible] Türkiyədə [illegible] duğu Azərbaycan Gənclik Dərnəyinin çap etdiyi bir broşura var. "Məşhedi İbad – O olmasın – bu olsun" adlı broşura Üzeyir bəyin məşhur əsərinin oynanıl[illegible] üzərində belə qeyd də verilib: 'Unutmayaq, bu gün əsir olan Azərbaycan bir Türk yurdudur'. Broşuranın arxa hissəsində əsəri səhnəyə qoyan və Məşədi İbad obrazını oynayan şəxsin adı qeyd olunub: Səttar Güldür."

[illegible] Üzeyir bəyin [illegible] haqqında bilgi

[illegible]ldür Türkiyənin [illegible] məşhur teatr [illegible]04-cü il iyulun [illegible] (Qarsdakı sə[illegible] kəndi yazılıb)

sonra Türkiyənin hər köşəsində sevgiylə oxundu. Eyni gün Qars Türk Ocağı şöbəsinə gələn Mustafa Kamalı bu səfər sözləri Azərbaycanın böyük şairi Əhməd Cavad bəyə, bəstəsi [illegible]

[illegible] küsü gecədə yenidən oyun halında təqdim olundu. Heyətin başında Qarsda tanınmış teatr aktyoru "Artist Səttar" ləqəbli Səttar Güldürün qızı Gülçöhrə Güldür (Əsgəran) [illegible] oynayırdı. Türkülü oyunun sonunda qoynundan çıxardığı Türk bayrağını Atatürkə təqdim etdi. [illegible] Atatürk də Gülçöhrə Əsgəranı [illegible] Heyətə [illegible] Gülçöhrəyə də indiki Mərkəzi poçtun binasının qarşısında yerləşən evinin olduğu yer Atatürkdən ərməğan edildi. O gecədən sonra bu türkülü oyunun sonunda həmişə Türk bayrağının çıxarılması adətə çevrildi".

Səttar Güldürün də daxil olduğu teatr heyəti "Məşədi İbad"ı, müxtəlif Qafqaz rəqslərini oynadıqdan sonra Mustafa Kamal paşanı bu türkü ilə uğurlayıblar: [illegible]

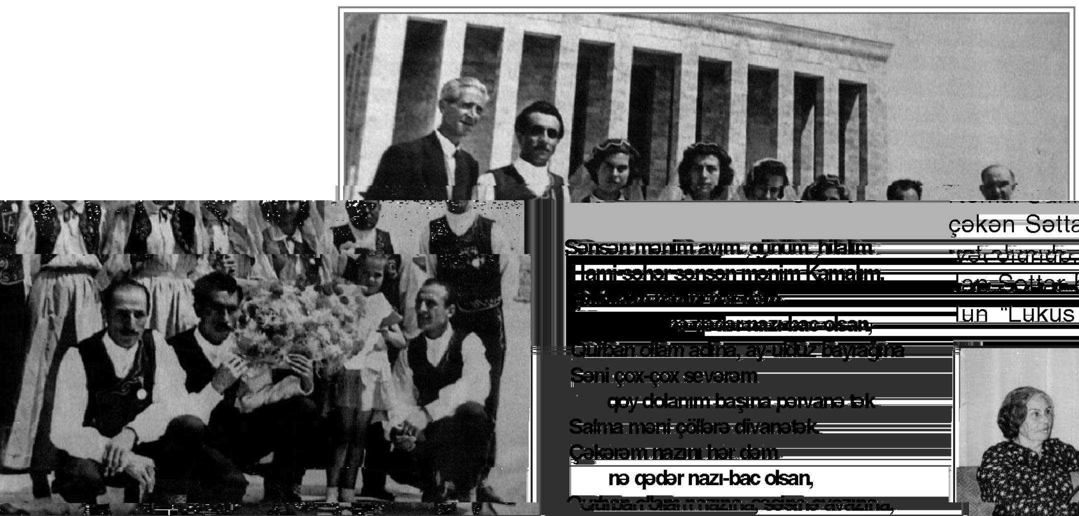

Sənsən mənim ayım, günüm, [illegible]
[illegible] sənsən mənim Kamalım,
[illegible]
[illegible] olsan,
[illegible] ay-ulduz bayrağına
Səni çox-çox sevərəm
[illegible] başına pərvanə tək
Salma məni çöllərə divanətək
Çəkərəm nazını hər dəm
[illegible] nə qədər nazı-bac olsan,
[illegible]
Səni çox-çox sevərəm.

[illegible] mal fəaliyyətimizdən məmnun olduğunu və "Şeyx Şamil" oyununu izləmək istədiyini buyurdu. Dağıstanlı Adil və Mirzə [illegible] düz 3 dəfə bu oyunu oynadılar. Qısa bir müddət sonra Mustafa Kamal paşa tərəfindən Ankaraya çağırıldıq. Karpiç səhnəsində Atamızın və məiyyətinin hüzurunda "Arşın mal alan" operettasından qısa bir bölüm və Azərbaycan folklorundan və musiqisindən nümunələr təqdim etdik".

Türk jurnalist, musiqişünas Salih Şahin bu hadisə ilə bağlı maraqlı məqamlara toxunub: [illegible]

Üzeyir Hacıbəyliyə aid olan "Çırpınırdın Qara dəniz, baxıb Türkün bayrağına" mahnısıyla qarşıladıq. Axşam yeməyindən sonra Türk Ocağı Təmsil və Musiqi Qrupunu hüzuruna çağırdı. Rəhbərimiz Həmid Ersöz bəy gözləri yaşararaq etdiyi həssas çıxışının ardından Mustafa Kamal [illegible] lar. Ermənı zülmünə məruz qa[illegible]

S.Güldürün Qarsda yaratdığı teatr heyəti peşəkar teatr aktyorları deyildilər. Jurnalist, müəllim, məmur, tacir, evdar xanım və s. məsləkdə olan şəxslər bir araya toplanaraq xalqa teatrı sevdirməyə çalışıb[illegible] tanınan Səttar bəy [illegible]

[illegible] çəkən Səttar bəy İstanbula də[illegible] Səttar bəy Muhsin Ertuğrulun "Lukus Hayat" operettasın[illegible]

da rol alıb. O zamana qədər xalq arasında "Artist Səttar" ki[illegible]

həm yeni idi, həm də maraqlı. Ona görə də Səttar bəyin teatr qrupu yerli mətbuatda tərifl ənir, yaxın bölgələrə də səfər edilirdi.

1933-cü ildə Qarsa gələn Kamal Sahir Teatrının diqqətini [illegible] tar bəy 1964-cü ildə Sarıyerdə ilk dəfə olaraq teatr qrupu yaradıb, Xalq Təhsil Mərkəzində fəaliyyət göstərib. 1968-ci ildə Səttar bəy "Türk səhnə sənətləri dərnəyi"nə aktyor və rejissor kimi üzv olub.

Səttar bəy 1979-cu ildə İstanbulda vəfat edib.

Səttar Güldürün 7 qızı, 3 oğlu olub. Qızlarından Gülçöhrə Əsgəran (Gülçehre Asker[illegible]) 1955-ci ildən 1987-ci ilədək fasiləsiz 32 il Türk Qadınlar Birliyinin Qars şöbəsinin sədri kimi bir çox vəzifələr daşıyıb. Gülçöhrə xanım siyasi fəaliyyətlə yanaşı xeyriyyəçilik və idman sahəsində də öz gücünü göstərib. Qarsspor[illegible] başqanı olub. 2008-ci ildə vəfat edib.

Gülçöhrə xanımın həyat yoldaşı Dr.Çingiz Əsgəran [illegible] dən Cümhuriyyətin məşhur zabiti Qafar bəyin oğludur. 1925-ci ildə Qarsda doğulub. 1943-cü ildə Qars liseyindən, 1949-cu ildə İstanbul Tibb fakultəsindən məzun olub. 1948-ci ildə Gülçöhrə xanımla ailə həyatı qurub. Bu evlilikdən Handan, Nesrin adlı qızları, İlhami adında oğlu dünyaya gəlib. [illegible] ildə vəfat edib. Nesrin xanım Məhəmmədəmin Rəsulzadənin qurduğu Azərbaycan Kültür Dərnəyinin hazırki rəhbəri Cə[illegible] dın qolunun rəhbəridir. Handan xanım hazırda Bursada yaşayır, "Askeran" adlı əczaxananın sahibidir. Eyni zamanda [illegible] Azərbaycan Kültür Dərnəyinin Bursa şöbəsinin rəhbəridir.

İstanbula doğru

1963-cü ildə Səttar bəy təyinatı çıxdığı üçün ailəsi ilə birlikdə İstanbulun Sarıyer bölgəsinə gedib. Burada da teatr fəaliyyətini davam etdirən Sət[illegible]

[illegible] İç səhifələrdə [illegible] həyatı və əsərlər[illegible] verilib.

Səttar Gü[illegible] Qars şəhərində [illegible] aktyoru olub. 19[illegible] 1-də Gəncədə [illegible] nəddə Külvərən [illegible] Heydər bəy və Zinnət xanımın ailəsində doğulub. Bakıda qısa müddət teatr təhsili alıb, bir müddət Azərbaycanda fəaliyyət göstərib. Cümhuriyyətin işğalından sonra Qarsa mühacirət edib.

Səttar bəy Qarsda ilk teatr qruplarını yaradan şəxslərdən olub, eyni zamanda 38 il məmur kimi fəaliyyət göstərib. Qısa zaman ərzində "Artist Səttar" adını qazanan Güldür həyat yoldaşı Gülpəri xanımla birgə Qars Türk Ocağı, Qars Xalq Evi və Qars Xalq Təhsil Mərkəzində uzun illər səhnə fəaliyyəti ilə məşğul olublar.

il soyad qanununa əsasən sənətinə uyğun olaraq Güldür soyadını qəbul edib.

1944-cü ildə Qars Xalq Evində Səttar Güldürün rejissorluğunda, yazıçı Fuad Araslının nəzarətində Əhməd Nuri[illegible]

[illegible] Atatürk Lətifə xanımla birgə Qarsa gəldiyi zaman onu qarşılayan heyət arasında Qarsın tanınmış sənətkarlarından Tağı Özşenyüzen və Səttar Güldür də olublar. "Səttar bəy o günləri sonradan belə xatırlayıb: "Vaxtilə böyük bir tonluk və cosqu vardı. Türk Ocaqları Təmsil və Musiqi qolu olaraq paşanı "Xoş gəlişlər ola Mustafa Kamal paşa" marşıyla qarşıladıq. Azərbaycan türklərindən Mehmed Türkel bəy tərəfindən böyük öndərə ithaf edilən bu əsər daha

"Həmin gecə Atatürk və məiyyəti üçün ordu evində bir gecə tərtib edildi. "Xoş gəlişlər ola" tür[illegible]

lan Qars şəhəri yenidən aydınlıq üzü gördüyü üçün məhəlli teatrlar, səhnələr toplum üçün

[illegible] Xeyriyyəçilik məqsədi[illegible] "Məşədi İbad"ı [illegible] 1950-ci ilin martın 1[illegible]

Səttar bəyin heyətində Tağı [illegible] Ekrəd, Nadir [illegible] Hüseyin Berk, Sadık Çetinkaya kimi məhəlli aktyorlar yer alıb. İlk vaxtlar qadın rollarını da kişilər oynayıblar.

Mustafa Kamal paşanın qarşılanması

S.Güldürün həyatındakı ən maraqlı hadisələrdən biri Mustafa Kamal paşanın Qarsda qarşılanma mərasimində iştirakıdır. 1924-cü il oktyabrın 6-da [illegible]

Qaynaqlar

1. Aydan Günaydın. [illegible]
2. Gürkan Hadır. Erdoğan [illegible] (www.gazetekars.com. 18 yanvar, 2011).
3. "Hoş Gelişler Ola" türküsünün hikayesi! (karshakimiyet.com, 04 may, 2020)